

**СИСТЕМНІСТЬ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЗНАНЬ ЯК
ХАРАКТЕРИСТИКА ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ**

Наталія Вячеславівна Кононенко

*старший лаборант кафедри дошкільної педагогіки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна*

Покращання якості підготовки у вищих педагогічних закладах майбутніх вихователів для системи дошкільної освіти становить одне із важливих завдань у розвитку сучасної теорії і практики професійної освіти. У його вирішенні увага дослідників зосереджується переважно на визначенні компетенцій фахівців цієї сфери освітньої діяльності і способах їх відтворення у різноманітних компетентностях, які формуються упродовж професійної підготовки у виші. Зважаючи на складність і багатоаспектність професійно-педагогічної діяльності вихователя, який повинен організувати і забезпечити усебічний розвиток дітей раннього і дошкільного віку, підготувати їх до успішного навчання у школі, кількість таких компетентностей стрімко і неухильно зростає. Проте досвід засвідчує, що збільшення їх кількісного складу не призводить до виникнення і розвитку нової якості професійної діяльності: досягнення більшого різноманіття у формах і методах роботи з дітьми дошкільного віку фактично не супроводжується педагогічними інноваціями, розробкою нових підходів і технологій організації освітнього і виховного процесу у дошкільних навчальних закладах.

Аналіз наукових досліджень з когнітивної психології, концепцій управління знаннями дозволяє припустити, що витоки протиріччя між кількісними характеристиками навчальної інформації, яку опановують майбутні вихователі в процесі професійної підготовки у вищому

навчальному закладів і якістю їх підготовленості до конструктивного оновлення професійно-педагогічної діяльності лежать у ментальній моделі щодо предмету і способів цієї діяльності [1]. Сьогодні вона складається у свідомості майбутніх вихователів під впливом традиційного дисциплінарно-упорядкованого змісту навчання відповідно до якого цілісний і неподільний в дійсності педагогічний процес як предмет їх безпосередньої діяльності розпадається на безліч не пов'язаних між собою навчальних предметів з педагогіки і фахових методик. Результатом оволодіння майбутніми вихователями змістом навчання, організованого за принципом предметоцентризму, стає багатий і різноманітний словник психологічних і педагогічних термінів, засвоєння набору і алгоритму дій, необхідних для підготовки і проведення різних форм і напрямів освітньої роботи з дітьми дошкільного віку у дошкільних навчальних закладах.

Достатньо ефективна для еволюційного етапу розвитку теорії і практики підготовки майбутніх вихователів у вищій школі, обумовлена диференціацією наукового знання за окремими навчальними дисциплінами і відтворювана за принципом «більше – значить краще», зазначена модель стає гальмом на шляху усвідомлення цілісного і системного характеру взаємодії всіх складових і учасників процесу дошкільного виховання і розвитку дитини і ролі вихователя у забезпеченні цієї цілісної взаємодії.

У дослідженні ми виходили з того, що якість підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності, всі компетентності вихователів дітей раннього і дошкільного віку, їх готовність, теоретична і практична підготовленість до професійно-педагогічної діяльності базуються на знаннях.

Уточнимо, що у загальному розумінні знання за своєю природою і способом існування відтворюють суб'єктивний образ об'єктивного світу. Цей образ складається у свідомості людини під впливом сприймання і відображення явищ і процесів зовнішнього і внутрішнього світу у формі понять, уявлень, суджень, теорій і функціонує як ментальна модель або певне

кліше, що використовується для ідентифікації проблеми, ситуації і способу їх вирішення.

Вченими доведено, що будь-яке знання – це завжди результат пізнавальної діяльності людини. Незалежний від способу і форми її здійснення, знання може бути відтворено у різній знаковій формі (мовлення, письмо, зображення, схеми, таблиці, малюнок нотний текст, математичні символи і т. інше). Важливо, що знання за своїм змістом завжди індивідуально, оскільки кожна людина накладає здобуту ним інформацію на власну систему координат і за власними асоціаціями вибудовує образ предмета, що пізнається. Виступаючи в освітньому процесі одним з результатів навчання, у житті і професійній діяльності особистості вони відтворюють її погляд на світ і відношення до нього, до предмета власної діяльності і способів його перетворення. Важливо, що знання і спосіб їх усвідомлення визначають напрям розумового розвитку тих, хто навчається і пізнає глибе. Саме знання відтворюють ставлення особистості до довкілля, визначають це ставлення через моральні погляди і переконання і стають підставою для формування її моральних поглядів і переконань, джерелом інтересів і здібностей.

З цього випливає, що формування у майбутніх вихователів образу предмета їхньої професійно-педагогічної діяльності і способів її здійснення як цілісної системи залежить від того, як навчальна інформація, яка надається студентам в процесі професійної підготовки упорядкована й скерована для її усвідомлення.

Системність професійно-педагогічних знань у цьому процесі представляє відображення особливого способу структурування психологічної і педагогічної інформації про сутність і природу дошкільного дитинства, закони і закономірності, принципи і напрямки розвитку дітей раннього і дошкільного педагогічними засобами, що фіксується у свідомості майбутніх вихователів як цілісна органічна система взаємодії учасників педагогічного процесу, організована і спрямована власними діями вихователя.

Формування системності професійно-педагогічних знань майбутніх вихователів залежить від наявності у навчальному процесі певних педагогічних умов і поетапного формування мисленнєвих дій, організованих за логікою пізнання системних властивостей педагогічного процесу.

Модель процесу формування системності професійно-педагогічних знань майбутніх вихователів складається з кількох етапів. Першим з них виступає етап визначення предмета пізнання із низки подібних і окреслення його найбільш важливих ознак і властивостей. В контексті професійно-педагогічних знань майбутнього вихователя – це визначення в поняттях процесу організації розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку в дошкільному навчальному закладі як предмету його професійної діяльності, що обмежений цілями, соціальними стандартами дошкільної освіти і реальними можливостями дітей.

Другий етап формування системності професійно-педагогічних знань визначається усвідомленням і осмисленням майбутніми вихователями найбільш значущих зв'язків і відношень явищ, що впливають на процес розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку. За змістом цей етап є перебігом декларативних знань в процедурні, де за основу приймається пошук відповідей на питання: що відбувається в процесі розвитку і виховання дитини дошкільного віку і чому так відбувається?

Завершальний етап визначається активним відтворенням і практикуванням у використанні засвоєних знань у перетворенні педагогічних ситуацій відповідно до бажаних цілей і наявних ресурсів. Саме цей етап стає етапом продукування нового для майбутніх вихователів особистого знання щодо організації роботи з дітьми раннього і дошкільного віку відповідно до визначених цілей і наявних ресурсів професійно-педагогічної діяльності.

Таким чином відбувається перебіг професійно-педагогічних знань від первинного і формального оволодіння педагогічними поняттями, їх буквального відтворення для позначення певних педагогічних явищ і процесів до використання цих знань у розв'язанні типових і не типових

ситуацій, що супроводжують повсякденну практичну діяльність вихователя у роботі з дітьми раннього і дошкільного віку у дошкільному навчальному закладі.

Література

1. Ксенчук Е.В. Системное мышление. Границы ментальных моделей и системное видение мира. — М. : Издательский дом «Дело» РАНХиГС, 2011. — 368 с.